EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE (täydennetty lausunto 22.11.2018)

Asia: Hallituksen esitys (HE 175/2018) eduskunnalle rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta.

Lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamiseksi. Muutos koskisi ehdonalaista vapauttamista tilanteissa, joissa vapautuva vanki ei ole rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa. Tällaisessa tilanteessa vanki vapautettaisiin ehdonalaisesti, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet. Nykyinen vastaava määräaika on kolme vuotta.

Keskityn lausunnossani esityksen perusteluiden kriminaalipoliittiseen ja tutkimukselliseen arviointiin.

Uusimisankaroituminen ja sen perusteet nykyisessä järjestelmässä

Ehdotuksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan rikoksenuusijoiden ”ensikertalaisuussäännöksiä tarkistetaan”. Esityksessä asetetaan ensi vaiheessa vastattavaksi kysymys” onko rikoksenuusijoiden vapauttaminen pääsääntöä lyhemmän ajan jälkeen perusteltua”. Tähän liittyen otetaan pohdittavaksi, onko nykyinen järjestelmä jossa aikaisempien rangaistusten uusimivaikutus ”vanhenee” kolmen rikoksettoman vuoden jälkeen perusteltu, vai tulisiko näitä aikarajoja muuttaa.

Esityksen vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myönteinen: ”Tutkimuksissa on osoitettu, että todennäköisyys rikoksen uusimiseen laskee ensimmäisen vankeutta seuraavan vapaudessa vietetyn vuoden jälkeen. Voidaan siis arvioida, että pitkä vapaudessa vietetty aika lisää vankeusrangaistuksen suorittaneen mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan ja rikoksettomaan elämään. Rangaistusjärjestelmän uskottavuuden kannalta on perusteltua, että pitkään rikoksettomasti elänyt suorittaa vankeusrangaistuksesta pääsääntöä lyhyemmän määräajan.” (s.20)

Esitys päätyy siten kannattamaan porrastettua järjestelmää, jossa ensikertalaiset vapautetaan muita varhemmin. Ja sama pätisi uusijoihin, joiden rangaistuksista on kulunut riittävän pitkä aika. Sen sijaan uusijoiden vapauttamisessa noudatettavaa nykyistä kolmen vuoden määräaikaa esitetään pidennettävästi viiteen vuoteen.

Ensikertalaisten uusijoita lievemmän kohtelun taustalla on moninainen joukko perusteita, joiden painoarvo ja merkitys vaihtelevat kulloisenkin rikosoikeusideologian ja rikollisuuskäsityksen mukaan. Uusimisankaroitumista voidaan perustella tekijävaarallisuudella, suuremmalla syyllisyydellä sekä yleispreventiivisillä tarveargumenteilla. Uusimisankaroitumisen asteet vaihtelevat samojen syiden mukaan, joista keskeisiä yleensä ovat uusimisnopeus, rikosten vakavuus, rikoksen saman- ja erikaltaisuus sekä rikosten toistamisessa osoitettua harkinta- ja suunnitelmallisuus.

Aikaisemmista rangaistuksista kulunut aika on perinteisesti keskeinen uusimisankaroitumiseen vaikuttanut seikka. Tämä koskee ensi vaiheessa rangaistuksen mittaamista. Mutta samaa ajatusta toteutetaan myös täytäntöönpanossa mm. ehdonalaisen vapauttamisen määräosia sovellettaessa. Tuon

järjestelmän tueksi on esittää muitakin syitä, kuin esityksessä mainittu rangaistusjärjestelmän ”uskottavuus”. Yhtäkaikki, esityksen ensimmäisiin päätelmiin voi tältä osin yhtyä: *On esittää hyvät syyt paitsi sille, miksi ensikertalaiset vapautuvat uusijoita varhemmin, myös sille, että uusijoiden välillä on tehtävissä eroja.*

Tässä harkinnassa on kuitenkin syytä pitää huoli siitä, *ettei saman seikan huomioiminen eri järjestelmissä johda perusteettomiin ja kontrolloimattomiin kerrannaisvaikutuksiin* (ns. kaksinkertaiseen kvalifiointiin). Uusiminen koventaa tuomioistuimen määräämää rangaistusta sekä lajiltaan ankarammaksi että kestoltaan pidemmäksi, se vaikuttaa sekä ehdonalaisen vapauttamisen ajankohtaan, ja se vaikuttaa itse täytäntöönpanopaikkaan. Osajärjestelmiin tehtävissä ratkaisuissa on pidettävä tämä kokonaiskuva mielessä. Jokainen uusijoille nykyjärjestelmässä osoitettu lisäsanktiointi, joita on äskettäin lisätty myös uuden yhdistelmärangaistuksen muodossa, kasvattaa riskiä perusteettomasta saman olosuhteen kasautuvasta kerrannaisvaikutuksesta. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin perusteita, joiden nojalla esityksessä katsotaan tarpeelliseksi korottaa nykyinen aika kolmesta viiteen vuoteen.

Määräajan pidentämistä puoltavista perusteluista

Uskottavuudesta, oikeudenmukaisuudesta ja legitimiteetistä

Esityksen pääperusteita määräajan pidentämiseksi ovat *”oikeudenmukaisuus” ja ”uskottavuus”.*

> ”Esityksen tavoitteena on parantaa ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmää siten, että se on oikeudenmukainen ja uskottava. Oikeudenmukaisuuden kannalta edellä kuvattua voimassa olevan lainsäädännön mukaista kolmen vuoden rikoksetonta aikaa on pidetty liian lyhyenä. Tätä on pidetty myös uskottavuuden kannalta hankalana.” (s.16) … Esitys vähentäisi eräitä nykyjärjestelmässä epäoikeudenmukaiseksi koettuja tilanteita. Näin ollen esitys lisäisi rikosoikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja hyväksyttävyyttä. (s.17) … ”Ehdotuksella pyritään lisäämään yleistä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, rikosoikeusjärjestelmän ymmärrettävyyttä ja sen myötä rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmän uskottavuutta. Tämä edellyttää, että rikoksesta tuomittu rangaistus ja rangaistuksen tosiasiallisen suorittamisen pituus ovat oikeudenmukaisessa suhteessa toisiinsa siten, ettei järjestelmän uskottavuus kärsi. Rikoksenuusijalle ehdotettua nykyistä pidempää rikoksettoman ajan vaatimusta ehdonalaisen vapautumisen lyhyemmän määräosan soveltumiseksi voidaan pitää oikeudenmukaisena koko seuraamusjärjestelmän kannalta ja oikeasuhtaisena varsinkin suhteessa ensikertaisiin vankeihin.” (s.19-20)

Oikeudenmukaisuus, hyväksyttävyys ja uskottavuus ovat iskusanaomaisia perusteita, joiden pitävyyttä on jotakuinkin mahdoton arvioida, jollei niiden sisältöä, arvioinnin kriteereitä sekä käytettyjä mittapuita lähemmin täsmennetä. Kun kysymys on rangaistusjärjestelmän ankaroittamisesta, on argumentoinnilta lupa edellyttää suurempaa tarkkuutta ja pitäviä näyttöjä. Uskottavuuden parantamisen tarpeella taas voidaan perustella jokseenkin mitä tahansa kovennusta. Vakavasti otettaessa, tuon perusteen tueksi tulisi esittää jonkinlaista näyttöä.

Onko Suomen rangaistusjärjestelmä uskottavuus- ja legitimiteettikriisissä, tai onko sen uskottavuudessa ylipäätään ongelmia? Washintonissa toimiva riippumaton World Justice -projekti on julkaissut vuosittain yli sata maata kattavaa Rule-of-Law-indeksiä. Indeksin yhtenä osana mitataan

rikosoikeusjärjestelmän toiminnan, tehokkuuden ja legitimiteetin eri tasoja. Suomi on tuossa vertailusta sijoittunut vuodesta toiseen (viimeksi 2017/2018) Suomen ykkössijalle yli sadan vertailumaan joukossa (http://data.worldjusticeproject.org/#/groups/FIN).[1] Viimeisimmät tiedot näkyvät tämän lausunnon liitteestä.

Tämä on omassa luokassaan olevan kansainvälinen tunnustus Suomen rikosoikeusjärjestelmän uskottavuudelle, legitimiteetille ja toiminnalle. Pidän tuota arviota luotettavampana kuin kotimaisessa poliittisessa keskustelussa esitettyjä väitteitä. Aina voi toki pyrkiä parempaan. Sijoitusta ei ykkössijalta tosin voi parantaa, mutta toki uskottavuutta ja luottamusta järjestelmän voidaan muutoin kohentaa. Mutta se ei tapahdu rangaistuksia koventaen ja vankilukua kasvattaen. Kiistaton kansainvälinen vertailunäyttö kun kertoo myös sen, että luottamus oikeuslaitokseen on korkein maissa joissa vankeja on vähiten.

Mutta kun esityksessä kuitenkin puhutaan -- mielikuvamaisesti -- ”nykyisen järjestelmän tuottamista epäkohdista” ja ”epäoikeudenmukaiseksi koetuista tilanteista”, on syytä katsoa tarkemmin mihin nuo arviot perustuvat, mitä niillä tarkoitetaan, ja kuinka esitys näitä epäkohtia korjaisi. Seuraavassa kommentoidaan esityksen tueksi esitettyjä perusteita yksittäin.

Esityksen puoltoperusteiden tarkastelua

1. Yhtenä muutostarvetta perustelevan seikka tuodaan esille *rikoksen vakavuus ja rangaistuksen pituus*.

> ”Kolmen vuoden aikaa on pidetty lyhyenä esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö syyllistyy vakavaan rikokseen ja vapautuu suoritettuaan rangaistuksestaan puolet. Varsinkin pitkissä rangaistuksissa määräosien ero, kahden kolmanneksen ja puolen rangaistusajan suorittamisen välillä, olisi tuntuva. Tästä aiheutuvia epäkohtia voitaisiin vähentää pidentämällä edellisen vapautumisen ja uuden ehdottomaan vankeusrangaistukseen johtavan rikoksen välistä aikaa.”

Perustelun osalta voi todeta, että eri määräosien välinen suhteellinen ero on pitkissä ja lyhyissä rangaistuksissa saman suuruinen. Absoluuttisesti mitaten vapautusaikojen ero toki kasvaa. *Mutta absoluuttisesti mitaten kasvavat myös jo suoritettujen rangaistusaikojen pituudet*. Epäselväksi myös jää, miten tätä epäkohtaa voisi korjata pidentämällä määräaika kolmesta viiteen vuoteen. Määräosat kun pysyvät edelleen ennallaan. Jollei tuo "korjaus" sitten tapahdu yksinkertaisesti sitä kautta, että nyt puolikkaalla vapautuvia on vain vähemmän.

Merkittävintä kuitenkin on, että pitkät tuomiot ovat paljon lyhyitä tuomioita harvinaisempia. Siten valtaosa nykyisen vapautumisetunsa menettäneitä tulisi suorittamaan lyhyttä rangaistusta. Viimeisimmät tiedot vankeinhoidollisen ensikertaisuuden ja laitosaikojen pituuksista on saatavilla vuodelta 2014. Ensikertaisiksi ja uusijoiksi määriteltyjen vankien laitosajat jakaantuivat seuraavasti:

[1] Indeksin mittaamat rikosoikeusjärjestelmän toimintaa kuvaavat ulottuvuudet ovat seuraavat: 1 Criminal investigation system is effective, 2 Criminal adjudication system is timely and effective, 3 Correctional system is effective in reducing criminal behavior, 4 Criminal system is impartial, 5 Criminal system is free of corruption, 6 Criminal system is free of improper government influence, 7. Due process of law and the rights of the accused. Ks. tarkemmin https://worldjusticeproject.org/our-work/wjp-rule-law-index/wjp-rule-law-index-2017%E2%80%932018

Taulukko. Ensikertalaisten ja uusijoiden suorittama rangaistusaika ennen vapautumista ehdonalaiseen vapauteen (2014)

Laitosaika	**Ensikertainen**		**Uusija**	
	N	**%**	**N**	**%**
enintään 3 kk	651	41 %	793	42 %
enintään 6 kk	839	52 %	1119	60 %
enintään 1 v	1118	70 %	1356	72 %
enintään 2 v	1464	91 %	1629	87 %
- - - -				
yli 4 v	37	2 %	76	4 %
- - - -				
Kaikki	1605		1879	

Runsas 40 % vangeista istuu laitoksessa enintään 3 kuukautta ja runsas puolet vapautuu kuuden kuukauden jälkeen. Noin 70 % viipyy enintään yhden vuoden ja noin 90 % enintään kaksi vuotta. Vähintään neljä vuotta laitoksissa istuvista pitkäaikaisvangeista, joiden vankeusajoissa eri määräosien soveltaminen johtaa absoluuttisesti mitaten suuria eroja on ensikertaisista vangeista 2 % ja uusijoista 4 %. Mikäli uusitusta perustellaan tämän ryhmän kohtelussa koetuilla epäoikeudenmukaisuudella, menee uudistus vähintään 95 prosenttisesti ohi maalinsa ja jos sen ajatellaan kohdistuvan vähintään kaksi vuotta istuviin, menee se noin 90 %:sesti ohi maalinsa.

Uudistus ei kohdistuisi ryhmään, jolla sitä on yllä perusteltu.

2. Toiseksi vedotaan *yksilöllisen harkinnan puutteeseen ja järjestelmän kaavamaisuuteen.*

> ”Järjestelmän oikeudenmukaisuutta arvioitaessa voidaan todeta myös se, että nykyinen ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmä lähtee siitä, että laissa säädettyjä määräosia noudatetaan säännönmukaisesti. Vapautuvan henkilön vapautumisedellytyksiin liittyvän arvioinnin vaikutus vapauttamisajankohtaan on harvinaista. Aikaisemmin rikoksenuusijan tilanne voitiin arvioida tapauskohtaisesti ja arvioinneilla saattoi olla vaikutusta ehdonalaisen vapauttamisen ajankohtaan. Säännönmukaisen ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmässä määräosien ja niiden soveltamisen edellytysten oikeasuhtaisuus korostuvat.”

Perusteluista lienee luettavissa, että nyt koettavia ongelmia voitaisiin korjata sallimalla uusijoiden ryhmässä nykyistä yksilöllisempi vapauttamisharkinta. Kun sellaiseen ei ole mahdollisuutta ”määräosien ja niiden oikeasuhtaisuus korostuvat”.

Uudistus ei lisää vapauttamisharkinnan mahdollisuuksia. *Perustelu ei vastaa tehtyä ehdotusta.* Myöskään siitä, ettei nykyinen järjestelmä (joidenkin arvioiden mukaan) anna riittävää mahdollisuutta määrättyyn ryhmään kuuluvien tapauskohtaiselle arvioinnille”, ei tulisi seurata, että *kaikkien* ryhmään kuuluvien uusijoiden asemaa heikennetään. Yleinen rikos- ja prosessioikeudellinen ajattelu lähtee siitä, että tämän kaltaiset rajausongelmat ratkaistaan lievemmän kannan mukaan (esim. in dubio pro reo, favor defensionis, ja in dubio mitius).

3. Esitystä arvioidaan myös peruslakivaliokunnan kannanottojen valossa ja vasten *perustuslaillista suhteellisuusperiaatetta:*

> ”Muutoksen voidaan arvioida täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset, koska kysymys olisi jo olemassa olevan määräosan soveltamisalan laajentamisesta nykyistä hieman suurempaan rikoksenuusijoiden joukkoon (vrt. esimerkiksi PeVL 10/2017 vp, jossa nyt ehdotettua huomattavasti ankarampien säännösten säätämistä yhdistelmärangaistuksen yhteydessä pidettiin perustuslain kannalta mahdollisena, s.18). Edelleen todetaan, että muutos täyttää myös perustuslakivaliokunnan edellyttämän vaatimuksen, että ”rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen (ks. PeVL 9/2016, s. 6, PeVL 56/2014 vp, s. 3 ja PeVL 16/2013 vp, s. 2).

Näiden perusteiden osalta on tärkeä havaita, ettei perusoikeudellinen suhteellisuusperiaate – toisin kuin rikosoikeudellinen suhteellisuusperiaate – tarjoa positiivista perustelua tehtävälle lainmuutokselle. Se vain kertoo sen, että muutos on *mahdollinen perusoikeudellisesta näkökulmasta*. Muutoin se ei sitä perustele.

4. Kohdentumisesta ja mahdollisista *preventiivistä ja vankilukuvaikutuksista* todetaan:

> ”Ehdotettu muutos kohdistuisi suhteellisen pieneen joukkoon rikoksentekijöitä, joka uusii vankeuteen johtavan rikoksen pitkän ajan jälkeen. Muutos merkitsisi vankimäärän hienoista nousua, jolla olisi jonkin verran vaikutuksia Rikosseuraamuslaitoksen työmäärään. Esitys ei vaikuttaisi olennaisesti kokonaisrikollisuuteen.”

Rikollisuusvaikutusten osalta realistinen arvio on, *ettei esityksellä ole lainkaan havaittavia rikollisuusvaikutuksia*. Mahdolliset, mittaluokaltaan joka tapauksessa erittäin vähäiset erityis- ja yleispreventiiviset vaikutukset ovat kahdensuuntaisia ja luultavasti kumoaisivat toisensa.

5. Preventioarvioihin liittyy myös esitykseen kirjattu yritys ”myös motivoida vankilasta vapautuvaa elämään vapaudessa syyllistymättä rikoksiin ehdottoman vankeusrangaistuksen suorittamisen jälkeen”. Toiveeseen on syytä voi suhtautua skeptisesti. Oletus ilmeisesti on, että henkilöiden, jotka ovat jo kolme vuotta eläneet vapaudessa ilman rikoksia, päättäisivät uudistuksen johdosta jatkaa kaidalla tiellä, vielä seuraavat kaksi vuotta, jotteivat joutuisi nyt pidennetyn karenssiajan piiriin.

Motivointiprosessia tuskin voi pitää uskottavana ottaen huomioon, että kyse on ryhmästä, joka on jo kolmen vuoden aikana irtautunut rikokseen liittyvät elämäntavasta. Esityksessä kerrottujen tietojen perusteella retkahdus tässä vaiheessa on erittäin harvinaista. Harvinaiset tapahtuvat liittyvät poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Ja poikkeuksellisissa olosuhteissa lain hienovaraisille ja mutkikkaille täytäntöönpanosäännöksillä tuskin on toimijoiden motivaatiossa huomioonotettavaa merkitystä -- sikäli kuin niistä edes ollaan selvillä.

Vankilan erityispreventiivisten kuntoutusvaikutusten osalta tutkimustieto on joka tapauksessa johdonmukaisen kriittinen ja samalla tätä esitystä vastaan, kun vertailukohteena käytetään vapaudessa täytäntöön pantavia seuraamuksia. Vaikka rangaistusajan pidentäminen sinänsä lisäisi mahdollisuuksia kuntouttavaan toimintaan vankilassa, ei tuo vaikutus itsessään perustele laitosajan pidentämistä, sillä ohjelmat tuottavat parempia tuloksia vapaudessa toimeenpantuina. Uusiminen on myös keskenään verrannollisissa rikoksentekijäryhmissä yhdyskuntaseuraamusten jälkeen vankilaa vähäisempää.

Esitystä ei voi perustella esitetyillä preventioargumenteilla.

6. Perusteluissa viitataan myös *aikaisempaan olotilaan ja kohderyhmän kokoon*: ”Määräajan nostaminen kolmesta viiteen vuoteen vastaisi aikaisempaa sääntelyä eikä koskisi kovin suurta henkilömäärää.” (s.18)

Sikäli kun lausuma on tarkoitettu ehdotusta puoltavaksi perusteluksi, palaamista sotien jälkeiseen rikoslainsäädäntöön tuskin voi pitää vahvana puoltoargumenttina. Sama pätee kohderyhmän pieneksi jäävään kokoon. Se, että syntyvä haitta jää pieneksi, ei ole peruste esityksen tueksi.

Lopuksi

Esitetyt perusteet eivät käsitykseni mukaan riitä ehdotuksen tueksi. Mutta kuten esityksessä todetaan: ”Ehdotettu muutos perustuu hallitusohjelmakirjaukseen.” (s.18). Sellaisena se on nähtävä myös poliittisen linjauksena. Kuitenkin, koska *samalla on* kyse rikoslain muutosesityksestä, tulisi se voida perustella syillä jotka ovat linjassa oikeuskulttuurissamme hyväksyttyjen rikoslain yleisten käyttöperiaatteiden kanssa. Ne eivät ole tarkkarajaisia ja ne antavat runsaasti tilaa argumentoinnille (josta edellä esitetty on osa). Yhtäkaikki, näihin perusteiin kuuluisivat muun ohessa myös perustuslakivaliokunnan nimeämät saavutettujen etujen ja tuotettujen haittojen sekä vaihtoehtoisten ratkaisujen punninta. Näitä on käsitelty ansiokkaasti Oikeusministeriön muistiossa *(Rikoslain kehitystä ja kehitystarpeita koskeva arviomuistio. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 7/2018).* Tällaista arviota ei esityksessä ole tehty. Kun kyse on muutoksesta, jonka ainoiksi reaalivaikutuksiksi mitä suurimmalla todennäköisyydelle jää tuomioiden pidentyminen, olisi kysyttävä esim. mitä muuta rangaistusten täytäntöönpanon puolella olisi saavutettavissa tämän lähinnä symbolisen uudistuksen vaatimalla rahallisella panostuksella.

Yhtälailla olisi syytä tarkkaan arvioida sen hallinnollinen lisävaiva, joka kahden aiheutuu siitä, että täytäntöönpanossa olisi pitkän siirtämäkauden aikana kaksi eri vankeinhoidollisen kertaisuuden määrittelyaikaa. Kyse ei ole vain hallinnollisesta lisävaivasta. Tästä kärsii myös järjestelmän ymmärrettävyys (jolla uudistusta esityksessä kuitenkin perustellaan).

Esityksen perusteltavuuden ja vaikutusten arviointia olisi myös olennaisesti auttanut *profiilitieto siitä ryhmästä, joka on uusinut rikoksen kolmen vuoden rikoksettoman kauden jälkeen (ja johon uudistus siis kohdentuu):* Mikä on uusien rikosten ja aiempien rikosten laji ja tuomioiden pituudet (osuvatko kovennukset väkivaltarikoksiin vai rattijuoppoihin, korottaisiko uudessa järjestelmässä myös viiden vuoden takainen rattijuopumus henkirikostuomiota useammalla vuodella jne.). Nyt ainoa vaikutusarvion pohjatieto on arvio 32 uudesta vankilavuodesta, 2,2 miljoonan euron kustannuksista. Todetaan myös, että kohteena on ”suhteellisen pieni joukko” (mitä pidettäneen siis positiivisena). Lisäksi kerrotaan, ettei ”uudistuksella ole vaikutuksia muiden kuin vankien oikeusasemaan”. Tältä osin on syytä lisätä, että vankeusrangaistuksella ja vapaudenmenetyksellä on säännönmukaisesti välilliset vaikutuksensa useamman ihmisen elämään – ei vain vankien.

On myös tarve tarkastella ehdotetun muutoksen vaikutuksia eri rikoksentekijäryhmissä. Ehdotus ei tässä tee eroa nuorten ja täysi-ikäisten tekijöiden välillä. Näin siitä huolimatta, että nuorten osalta on vankeuden käytön suhteen noudatettu erillisjärjestelyä, jotka saavat tukensa niin lapsen oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta, kuin perustuslakivaliokunnan lausunnoista (ks. PeVL 59/2001 ja PeVL 21/2005). Ehdotus merkitsisi myös nuorten suorittavana olevien vankeusrangaistusten pidentymistä. Käytännössä se itse asiassa johtaisi siihen, että ne rikoksena alle 21-vuotiaana tehneet, jotka on aiemmin tuomittu vankeusrangaistukseen, eivät ylipäätään pääsisi ensikertalaisuussäännöksen suoman lievennyksen piiriin. Asiaan kiinnitti tämän esityksen yhteydessä

huomiota myös peruslakivaliokunta, joka ehdotti lausunnossaan, ettei ehdotettua muutosta sovellettaisi alle 21-vuotiaani rikoksen tehneisiin (PeVL 56/2018 vp. s.3-2).

Olettaen, että uudistusta pidetään poliittisista syistä välttämättömänä, olisi sen kärki suunnattava esityksen omien perusteiden logiikkaa seuraten vakavien rikosten korkean riskin uusijoihin. Tämä olisi toteutettavissa kytkemällä esitetty pidennys rikosten vakavuuteen/tuomioiden pituuteen sekä liittämällä mukaan kohtuuttomuuksien välttämiseen tähtäävä harkinnan mahdollisuus. Lisäksi tulisi ottaa huomioon peruslakivaliokunnan esittämät kriittiset huomiot nuorille tuomittujen rangaistusaikojen pidentymisestä, sekä rajata tämä ikäluokka soveltamisalan ulkopuolelle.

Helsingissä 4.2.2019
Tapio Lappi-Seppälä
Rikosoikeuden ja kriminologian professori
Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan Instituutti

LIITE

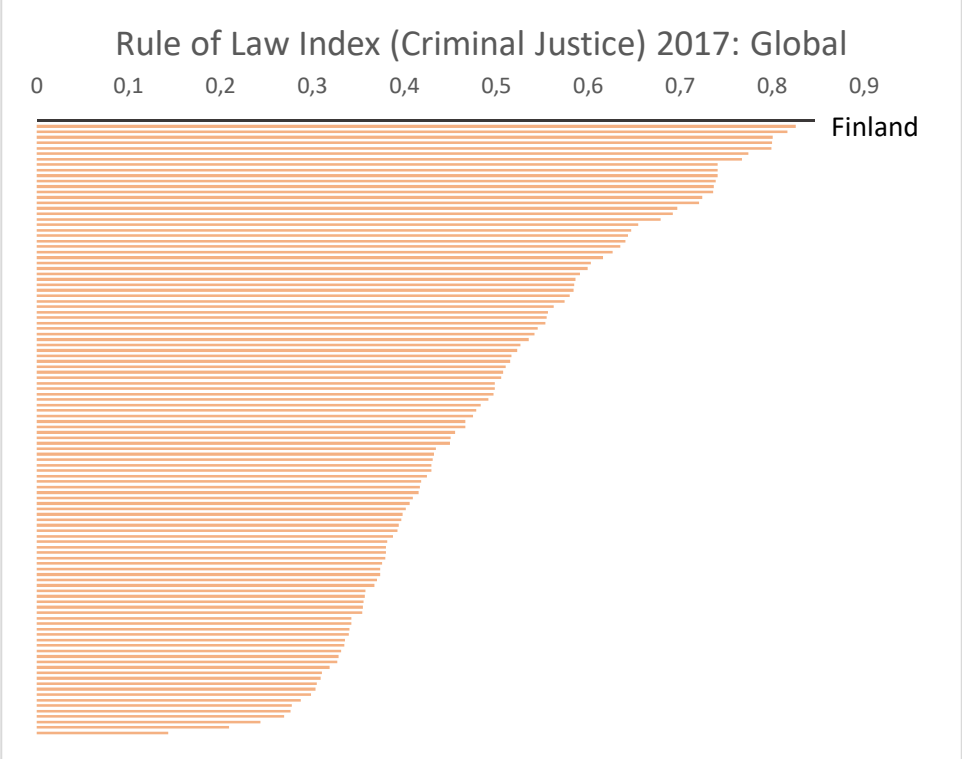

Lähde: https://worldjusticeproject.org/our-work/wjp-rule-law-index/wjp-rule-law-index-2017%E2%80%932018